

בעוה"ש"ת

קונטרס

ווער איז דער חסיד?!

וואס דאס איז א וואונדערליכע שיעור, געזאגט געווארן דורך
בבאר קדושת הרב הצדיק מוהרא"ש שליט"א
ווי עס ווערט ערקלערט אז ווען א מענטש קעט צום
פאשעפער קען ער באנויזן מוהרא'דיגע 'ניסים' און טוישן די
טבע אינגאנצן, אז אָלעס פֿירט זיך ביי אים נאר מיט 'השגחה',
די זעלבע צייט מעורר: זיך זייער אַכטונג צו געבן פון "פּאַרשע
און אַראַפּעפּאַרענע חסידים", און די סגנה דערפון.

פרשת צו [שבת הגדול] תשע"ג

געבויעט און באגרינדעט אויף די ווערטער פון אונזער הייליגער און פארקטיגער רבי,
דער באהאלטענע ליכטיגקייט, דער הייליגער הויכער ליכט, אָדונט, מורנו ורבינו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און אויף די ווערטער פון זיין תלמיד, מורנו הגאון הקדוש, א וואונדערליכע ליכט,
וואס קיין שום באהעלטעניש איז נישט פארהיילן פון איהם,

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און עס איז צוזאמענפלאכטן מיט פסוקים פון תורה, נביאים, כתובים, און מאמרים
פון אונזערע הייליגע חכמים פון גמרא און מדרשים און הייליגן זוהר.

עס איז געברענגט געווארן צום דרוק
דורך חסידי בריסלב - טא יארק יצ"ו

הכתובת להשיג את הספר הקדוש הזה וכל ספרי
אדמו"ר מוהר"ן מברסלב זי"ע וספרי תלמידיו הקדושים

To obtain this and other Breslov publications:

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh Kiryas Joel

8 Hayes Ct.

845-467-5299

היכל הקודש וויליאמסבורג

Heichal Hakodesh Williamsburg

27 Skillman Street

718-384-1652

מתיבתא היכל הקודש

Mesifta Heichal Hakodesh

1129-42nd Street

Brooklyn NY 11219

היכל הקודש מאנסי

Heichal Hakodesh Monsey

79 Decatur Avenue.

347-243-2992

היכל הקודש מאנסי

Heichal Hakodesh Monsey

32 Dolson Rd.

347-733-7551

בארץ ישראל

מוסדות "היכל הקודש" חסידי ברסלב

שע"י עמותת "ישמח צדיק-קהילת ברסלב בגליל"
בנשיאות כ"ק מוהרא"ש שליט"א

רחוב רבי נחמן מברסלב 1 ת.ד. 421 יבנאל 15225

טלפון רב קווי 04-6708356

פקס: 04-6708359

Visit Our Web Site: www.breslevcity.co.il

לשמוע השיעורים 212-444-9191

Find our entire book selection at:

amazon.com or at: mohorosh.com

To donate and/or sponsor one of our books please call: 845-481-3321

ווער איז דער חסיד ? !

.א

דער הייליגער רבי זאגט (לקוטי מוהר"ן חלק א, סימן רנ; ועיין בלקוטי הלכות, נטילת ידים שחרית, הלכה ב): יעדע מין צער און אלע יסורים וואס א מענטש האט, איז נאר ווייל ער האט נישט דעם ריכטיגן דעת, ווייל ווען דער מענטש זאל האבן א שטארקן דעת און א שטארקן מוח, וואלט ער בכלל נישט געהאט קיין יסורים און נישט געשפירט קיין שום צער, כאטשיג עס זענען דא יסורים וואס א מענטש מוז שפירן, למשל: יסורים אין די קערפער אליין, דער אייבערשטער זאל

אָפּהיטן די קאפּ טויט וויי, די הענט טויט וויי, אָדער חס וְשָׁלוֹם דער גאַנצער גוף טויט וויי, וואס מען קען נישט זאגן ביי דעם אז עס איז נאר א דמיון, פון דעסטוועגן ווען א מענטש לייגט אין זיך אריין די אמונה אינעם אייבערשטן, ער ווייסט (איוב א, כא): ה' נתן ויה' לקח יהי שם ה' מבורך וגו'. כאטשיג עס איז אים זייער שווער, קען ער דאס אריבערטראגן, און אנודאי יסורים וואס זענען אינדרויסן פון זיין קערפער, למשל: איינער פארשעמט אים, אָדער מען געט אים נישט דעם ריכטיגן כבוד, אויב ווייסט ער אז אלעס ווערט געפירט אינגאנצן דורכן אייבערשטן, איז דאס ביי אים פשוט א געלעכטער, און דאס איז ביי אים בכלל נישט קיין יסורים, ער ווייסט אז ער דארף דאס ליידן וועגן זיינע עוונות.

דער בעל-שם-הקדוש זכותו יגן עלינו האט געזאגט: ווען א מענטש האט פֿוגם געווען מיט זיין מח און מחשבה, ליידיט ער פון די 'קינדער', [און ווער קען דען זאגן אז זיין מח איז אים גיין פון קינדווייז אן, אז ער האט קיינמאל נישט מהרהר געווען קיין הרהורים רעים און שלעכטע געדאנקן דער אייבערשטער זאל אָפּהיטן, דערפאר באצאלט ער נאכדעם מיט די קינדער.] אז א מענטש האט פֿוגם געווען מיטן דיבור -

ער האט גערעדט וואס ער דארף נישט, ליידיט ער פון זיין ווייב. און אז א מענטש האט רחמנא לצלן פוגם געווען במעשה - געטוהן ליידער זאכן וואס מען טאר נישט, ליידיט ער פון מענטשן.

אבער דאס אלעס הייסט יסורים וואס איז 'אינדרויסן' פון גוף, אנודאי טוט עס וויי, אבער אויב ווייסט ער אז אלעס פירט זיך מיט 'השגחה פרטיות', האט ער שוין נישט קיין יסורים, נאר אפילו ווען ער האט 'יסורי הגוף' דער אייבערשטער זאל אפהיטן, ער איז נישט געזונט, אבער וויבאלד ער ווייסט "עס איז אלעס פון באשעפער", וועט ער זיך קענען בעסער דערהאלטן !

ב.

זאגט דער הייליגער רבי: דאס איז דער עיקר צער וואס כלל ישראל ליידין געבען אין גלות, ווייל זיי זענען אויסגעמישט צווישן די גוים, און זיי זעהען אז דעם גוי פעלט גארנישט, און די אידן האבן פונקט דאס פארקערטע, דאס צוברעכט זיי זייער שטארק; אבער אז מען קלעבט זיך צו צום בורא כל עולמים לאכט מען זיך אויס פון די אלע זאכן ! ווייל

ווער איז דער חסיד ? !

עס איז באוואוסט פון צדיקים : אז נאר דער גוף איז געגאנגען אין גלות, אבער די נשמה איז קיינמאל נישט געגאנגען אין גלות.

דערפאר אז א מענטש לעבט מיטן אייבערשטן, און דער גאנצער מחשבה איז אים נאר דער אייבערשטער, ער רעדט פונעם אייבערשטן, און אלעס וואס ער טוט, טוט ער נאר פארן אייבערשטן, איז זיין לעבן אן אנדער סארט לעבן, און אפילו אז אין די זעלבע צייט קומט פאר אינדרויסן אלע זאכן וואס איז פארקערט פון די קדושה, פארקערט פונעם שכל, רירט דאס אים גארנישט, אבער צו האלטן ביי דעם איז די שווערסטע זאך.

דער הייליגער רמב"ם זאגט (הלכות דעות פרק ו, הלכה א) : דער סדר פון א מענטש איז, אז ער ווערט נאכגעשולעפט נאך זיינע שכנים און חברים. דערפאר דארף א מענטש זייער אכטונג געבן און גוט וויסן : ווער זענען מיינע חברים, און ווער קען אויף מיר משפיע זיין. ווייל דער אייבערשטער זאל אפהיטן מען קען אזוי איבערגערעדט ווערן פון שלעכטע חברים און פאלטשע דיעות, אז מען ווערט אפגעריסן רחמנא לצלן פון באשעפער, וואס דאס איז דער גרעסטער גלות, ווייל אז

איינער איז שטארק אין אַמונָה און גאַרנישט קען אים אַוועק
נעמען פון בורא פֿל עולמים האט ער גאַרנישט מיט אַן
אַנדערן, ממילא איז ביי אים נישט שייף קיין גלות.

און מען זעהט טאקע ווי אזוי אידן האבן זיך שטענדיג
דערהאלטן אין אלע דורות, כאטשיג עס איז אריבער אויף זיי
במשך די צוויי טויזנט יאר ביטערע שווערע גלות'ער, און די
אומות העולם האבן שטענדיג שווער געמאכט פאר אידישע
קינדער, און געטוהן אלע מיני רשעות און גזירות, איז דאס
נאר געווען ווייל אידן האבן שטענדיג אריין געלייגט אין זיך
די 'אַמונָה', און גע'חזר'ט (דברים ד, לה): אַתָּה הָרַאתָ לְדַעַת כִּי
הוֹיָהּ הוּא אַלוּקִים אֵין עוֹד מִלְבָּדוֹ, עס איז נאר דא דער
באשעפער, און אויסער אים איז גאַרנישט דא. אָבער צו דעם
אלעם איז מען זוכה נאר ווען מען האלט זיך צווישן ערליכע
אידן, וואס דורך דעם ווערט מען נמשך נאך די אַמונָה, אָבער
אויב גייט מען חלילה וחס צו קלים וריקים ופוחזים איז זייער
ביטער, ווייל זיי קענען זייער גרינג אַראפּ שלעפֿן דעם
מענטש.

ג.

דער הייליגער רבי זאגט (עײן לקוטי הלכות ראש חודש הלכה ז, אות נב; שלוחין הלכה ה, אות יז; נויקין הלכה ד, אות כז): **חסיד שׁנפּל גרוע ממשומד - א חסיד וואס איז אראפ געפאלן איז ערגער פון א משומד.**

פּדי דאס צו פארשטיין מיטן שכל ווי אזוי דאס קען זיין, מיר ווייסן דאך אז א משומד איז די ערגסטע זאך, ווייל ער גייט אינגאנצן ארויס פון כלל ישראל דער אייבערשטער זאל אפהיטן, אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (לקוטי מוהר״ן חלק ב, סימן מה): פונקט אזוי ווי 'שבת' איז די מיטל-פונקט פון די זעקס טעג פון די וואך וואס איז ארום איר, דאס הייסט, עס איז דא דריי טעג פאר שבת: מיטוואך דאנערשטיג און פרייטיג, און דריי טעג נאך שבת: זונטאג מאנטאג און דינסטאג, ווייל אלע טעג דרייען זיך ארום שבת, וואס פון שבת קומען אלע השפעות פאר די גאנצע וואך (זהר יתרו, פח ע"א). די זעלבע זאך איז די 'נשמה' פון א איד די מיטל-פונקט פון די גאנצע בריאה, און ארום די נשמה פון א איד דרייט זיך די גאנצע וועלט, [אזוי ווי מען זעהט אז די גוים ווערן משוגע פון יעדן איינציגן איד], דערפאר - פירט דער הייליגער רבי

אויס - ווילאנג א מענטש איז נאך אינעווייניג אינעם 'עיגול'-
 רינג, ער האט נאך זיין אידישע נשמה, האט ער א האפענונג
 אלעס צו פארעכטן, אבער אויב האט ער זיך גע'שמד'ט און
 ער איז ארויס געגאנגען פונעם עיגול רחמנא לצלן, האט ער
 שוין נישט קיין שייכות מיט כלל ישראל.

דער בעל שם הקדוש זכותו יגן עלינו האט געזאגט (עין
 לקוטי מוהר"ן חלק א, סימן רז): די מעשה פון ש"ץ ימח שמו האט
 אים געמאכט צוויי לעכער אין הארץ. און וועגן דעם איז ער
 נפטר געווארן; ווייל ער האט געזעהן ווי די פראנקיסטן ימח
 שמו וואס זיי זענען געווארן נאכפאלגערס פון ש"ץ ימח
 שמו, האבן געבען אינגאנצן אפגעלאזט אידישקייט, האט
 דאס דעם בעל שם הקדוש זייער איבערגענומען, און ער האט
 זיך אנגערויפן (עין היכל הברכה (קאמארנא), פי תבא כח, נז): ווילאנג
 די איברים פון א מענטש זענען באהאפטן צו זיין גוף, איז נאך
 דא א האפענונג דאס צו פארעכטן, אבער איינמאל אז מען
 האט שוין אפגעשניטן דעם איבר, וואס קען מען שוין טוהן ? !
 דאס מיינט, פל זמן א איד האלט זיך צוזאמען מיט אידן, האט
 ער א האפענונג, אבער אויב ער האט זיך רחמנא לצלן
 אינגאנצן אפגעלאזט פון אידישקייט, איז אויף אים א ביטערע

רחמנות. אויב אזוי ווי קען זיין אז א 'חסיד שנפל' איז ערגער פון א משומד ? !

נאר אז א 'משומד' קומט רעדן קעגן באשעפער און קעגן די תורה און מצוות, כאפט מען אים אן און מען ווארפט אים גלייך ארויס, קיינער הערט אים בכלל נישט אויס, אבער א 'חסיד שנפל' דאס הייסט איינער וואס איז געווען מקורב צום הייליגן רבין אבער ער איז אפגעקילט געווארן, דאס איז די גרעסטע ספנה, און די מערסטע איינגעשטעלט, ווייל מען ווייסט דאך נישט ווי אזוי זיך צו היטן פון אזא איינעם, ער זאגט: איך פאר אויך אויף אומאן ! איך בין אויך א חסיד פון הייליגן רבין ! און קיינער ווייסט אבער נישט אז אין הארצן איז ער גוט אפגעקילט רחמנא לצלן. ווייל אויך דער וועלט האט מען מורא דיגע ביטערע שווערע נסיונות זיך צו האלטן ביים צדיק און ביי די קדושה, דערפאר ביים אנפאנג האט ער טאקע געברענט, אזוי ווי דער חובת הלבבות זאגט: אין חסידות פתחילתו; ווייל ער איז נעבעך געווען אין א שטארקע פינסטערניש, און פלוצלינג האט ער געטראפן א ספר'ל פון הייליגן רבין וואס פארשטייט אים, און רעדט צו אים, און ער טרעפט זיך ממש אינעם גאנצן ספר, דערפאר איז ער זיך

מורא'דיג מחיה, און עס גייט אריין אין אים א אויסערגעווענליכע תשוקה און ברען אינעם רבינ'ס זאך, ספעציעל אויב ער האט שכל און ער איז מקיים וואס ער זעהט אינעם ספר, און ער הייבט אן צו לערנען חומש רש"י מיטן תרגום יעדן טאג, וואס אזוי ארום איז ער מעביר סדרה פון זונטאג ביז פרייטיג די גאנצע סדרה יעדע וואך, אזוי אויף מיט לערנען משניות און גמרא, ער הייבט אן צו לערנען פארק נאך פארק, בלאט נאך בלאט אין די רייע, ממש א מחיה !

ער האט קיינמאל נישט געוואוסט אז ער קען אויף לערנען, און אז ער האט אויף שייכות מיט די הייליגע תורה, און דורך דעם 'ספר' איז ער געוואר געווארן א זיסע און גרינגע וועג ווי אזוי ער קען אויף מצליח זיין צו לערנען, און אפילו ער פארשטייט נישט זאל ער זאגן די הייליגע ווערטער פון די תורה, וואס דאס קען ער באווייזן, ממילא ענדיגט ער איין מסכתא נאכן אנדערן ביז ער ענדיגט גאנץ ששה סדרי משנה, אזוי אויף נאכדעם גאנץ ש"ס, ד' חלקי שלחן ערוך, און אז דער אייבערשטער העלפט איז ער אויף זוכה צו לערנען זהר מיט תקונים וכו'.

אָבער אויף דעם איז דא מורא/דיגע נסיונות, ערשטענס: נישט יעדער האט אנגעהויבן דעם אנפאנג אזוי ווי מען דארף, נאר ער האט סתם געברענט מיט א שטארקע ברען, אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (לקוטי מוהר"ן חלק א, סימן קנח): מען זעהט אסאך מאל אויפן וואסער א פלאם פייער, און ווען מען גייט צו, זעהט מען אז עס איז גארנישט דא, די זעלבע זאך, איז דא אמאל אז א מענטש ברענט פלוצלינג זייער שטארק צום אייבערשטן, אבער עס האלט זיך נישט און עס בלייבט גארנישט דערפון; ווייל ווען מען וויל עס זאל שיינ ברענען א פלאם, מוז מען האבן אויל מיט א קנויטל, אבער אויב מאכט מען א פייער אן דעם, לעשט זיך דאס אויס נאך אפאר סקונדעס.

די זעלבע זאך ווער עס וויל זיין א ערליכן איד און זיין מקורב צום הייליגן רבין דארף ער האבן די קנויטן מיט די אויל, וואס דאס איז 'תורה' און 'תפילה', און אזוי וועט ער לייכטן און ברענען מיט זיין התקרבות צום הייליגן רבין, און זיין ברען וועט זיך נישט אזוי שנעל פארלעשן.

אבער אפילו מען האט יא גוט אנגעהויבן, דארף מען אויך האבן חזוק זיך צו קענען דערהאלטן און נישט ווערן

אָוועקגעשְׁלעפֿט פֿון די וואס מאַכן ליצנות, אַזוי ווי דער הייליגער רבי פֿאַרצײלט ביי די מעשה פֿון אַבדת בת מלך (ספורי מעשיות מעשה א): אַז דער 'שני למלך' האט געטראפֿן אַ גרויסע מענטש מיט אַ הויכן בוים פֿון אסאָף צווייגן, און ער האט אים געפֿרעגט: וואו גייסטו? וואס זוכסטו? זאגט ער אים: 'אַ גאלדענעם באַרג מיט אַ פֿערלענעם שלאָס'. זאגט אים דער גרויסער ווילדער מענטש: עס איז נישט דא אַזא זאך, מען האט דיר אַ נאַרישקייט איינגערעדט! אַז דו ווילסט מיר פֿאַלגן, לאַז דיך אָפֿ און קער דיך צוריק, ווייל דו וועסט דאס זיכער נישט טרעפֿן, עס איז נישט דא אַזא זאך אויף דער וועלט; דער גרויסער בוים גייט אַרויף אויף אַ גרויסער צדיק וואס איז אַ מפורסם, ווייל ער האט מיט זיך אסאָף מענטשן וואס זיי זענען די צווייגלעך און בלעטלעך, ער קומט מיר זאגן: מען האט דיר אַ נאַרישקייט איינגערעדט!

אַבער דער שני למלך [וואס איז מקורב צום צדיק אמת, און ער וויל זיין אַן ערליכער איד], האט זיך נישט געלאזט, און ער האט געזאגט: עס איז בנודאי יא דא! [איך קען זיכער אויף ווערן אַן ערליכער איד], האט דער גרויסער מענטש געזעהן אַז ער געט נישט אויף און ער האלט זיך שטאַרק,

האט ער אים געזאגט: לויט מיין שכל זאג איך דיר, אז מען האט דיר א נארישקייט איינגערעדט, נאר וויבאלד איך זעה אז דו עקשנסט זיך אזוי שטארק, געב איך דיר אן עצה, איך האב א ברודער גיי צו אים אפֿשר וועט ער דיר העלפֿן, איז ער געגאנגען ווייטער, ביז ער האט געטראפֿן נאך א גרעסערע מענטש, וואס האט געטראגן אויף זיך נאך א גרעסערע בוים מיט הונדערטער צווייגן און טויזענטער בלעטלעך, און ער האט אים אויך געזאגט: מען האט דיר א נארישקייט איינגערעדט.

דאס גייט דורך אויף יעדן מענטש, וואס וויל ווערן אן ערליכער איד, אז אלע פאלשע פאפערס רעדן אים אפ, און זיי זאגן אים: ביסט א בעל דמיון! מען האט דיר א נארישקייט איינגערעדט! עס איז נישט פאר דיר! וכו' וכו'. נאר אפילו ווען ער גייט שוין יא דורך די אלע אפרעדענישן און ער איז שוין יא אין ברסלב, קומט איינער פון אינעווייניג אנגעטוהן מיטן גאנצן חסידישן לבוש, וואס ער איז שוין אבער אפגעקילט, און ער קומט אפרעדן: עס וועט דיר נישט גיין! דאס איז שוין די שווערסטע נסיון, ווייל עס זעהט אויס ווי ער איז אן אייגענער, האט ער רחמנא לצלן א מוראדיגן פח

אָפּצוקילן אַנדערע, און אז ער קומט זאָגן: וואס האָסטו צו רעדן צום באַשעפּער? ווער הערט דיך דען צו? און פֿל שפּן אז ער מאַכט חוֹזק פֿון זיין לערנען, מיטן אויסרייד: דאס הייסט דען געלערנט? מען דארף דאָף לערנען בעמקות און פֿארשטיין אַלעס, און אויב מען פֿארשטייט נישט הייסט דאס נישט געלערנט, און ער לייגט דאס אַראַפּ מיט אַלע טעמים, און דער מענטש כאַפּט נישט אז דאס איז דער שטן אליינס, און ער הערט טאַקע אויף צו לערנען און דאווענען, ביז עס פֿארשטייט זיך אז ער פֿאלט אינגאַנצן אַוועק רחמנא לצלן. וועגן דעם האט דער הייליגער רבי געזאָגט: אַ חסיד שְׁנַפֵּל איז ערְגער פֿון אַ מְשומד

ווען איך בין געקומען די ערשטע מאל אויף אַרץ-ישׂראַל תשכ״ו אינעם בֶּרְסֵלְבִין שׁוּל, האט מיר הרב החסיד רבי לוי יצחק זצ״ל געזאָגט: ווען דו גייסט אַריין אין בית המדרש זאַלסטו דיך זייער אַכטונג געבן נישט צו האַבן צוטוהן מיט זיי, פֿדי דו זאַלסט נישט האַבן קיין חלישת הדעת און ווערן אַפּגעשוואַכט, און ער האט מיר דעמאַלטס איבערגע'חזר'ט די שיחה פֿון הייליגן רבין: חסיד שְׁנַפֵּל גרוע ממְשומד' [ברוך

השם אדאנק דאס לערנען דעם הייליגן רבינ'ס ספרים אזויפיל מאל, בין איך שוין סיי ווי געווען גענוג שטארק].

וועגן דעם דארף מען זיך מורא'דיג אכטונג געבן פון מענטשן, און וויסן דעם פלל: איז ער מיר מקרב און מחזק, וואויל איז אים און וואויל איז זיין חלק, און איך בין דאס גרייט אנצונעמען, אבער אויב וויל ער מיר צופרעכן זאל ער גיין פון וואו ער איז געקומען. אזוי ווי דער הייליגער רבי דערציילט באריכות (חיי מוהר"ן סימן צא): ביי די מעשה ווען אלע תלמידים האבן אים איבערגעלאזט און ער איז געבליבן בלויז מיט פינעף מענטשן, און ער איז געגאנגען מיט זיי אין וואלד, ביז ער האט אלעס פארגעסן וכו', פלוצלינג עפענט זיך אויף די הימל, עס קומט אראפ אן אלטער מענטש מיט א ספר אין די האנט, און ער זאגט אים מוסר: דו שעמסט זיך נישט, דעם בעל שם הקדוש'ס אייניקל זאל אזוי אויסזעהן ווי דיר, און אזאנס טוהן ? ! האט זיך דער הייליגער רבי אנגערופן אזוי: איך האב געמיינט אז איר קומט מיר מחזק זיין, אבער אז איר קומט מיר צופרעכן, גייטס ! גייטס ! און דער הייליגער רבי האט זיך אויסגעדרייט און זיך אויסגעוויינט צום אייבערשטן אזוי שטארק, אז דער הייליגער רבי האט זיך

אויסגעדרוקט: ווען איינער וואלט חלילה וחס עובר געווען אַכט הונדערט מאל אויף די תּורה און ער וואלט אזוי געוויינט, וואלט מען אים אלעס מוחל געווען.

פון די מעשה זעהט מען ווי ווייט א מענטש דארף זיך מחזק זיין, אז אפילו עס עפענט זיך אויף די הימל, און עס קומט אראפ אן אלטער מענטש מיט א צורה ממש פון א מלאך, און ער וויל מיך צוברעכן, טאר מען אויך נישט צובראכן ווערן, ווייל "א איד איז אזוי חשוב ביים אייבערשטן, אז אפילו ער זאל זיין אין די ערגסטע מצב קען ער אויך תשובה טוהן".

חז"ל זאגן (פסחים פו ע"ב): כל מה שבעל הבית אומר לך עשה, חוץ מצא - אלעס וואס מען וועט מיר הייסן וועל איך טוהן, אויסער ארויס גיין; דאס הייסט, א איד דארף זיין זייער שטארק, אז אפילו יעדער רעדט אויף אים, מען טרייבט אים ארויס און ער האט חלשות הדעת, זאל ער בשום פנים ואופן נישט אפלאזן דעם באשעפער, נאר זיך צוריק אריינשטופן ביי די קדושה, ממילא וועט ער האבן א תקנה, אפילו ער איז שוין געווען ממש אינדרויסן פון די קדושה רחמנא לצלן.

אין די צייטן פונעם הייליגן אפּטער רב זכותו יגן עֲלֵינוּ, האט געוואוינט אין א שטעטל לעבן אפּטא א מְשומד, וואס מען האט פון אים געליטן מורא'דיגע צרות, וויבאלד ער איז דאך געקומען פון אינעווייניג און האט געקענט אלע אידישע מנהגים, האט ער געקענט גוט פאר'מסרן פאר די גוים, און מען האט אים געגלייבט ווייל ער איז דאך געווען פון זייערע [און פון אזאלעכע פארשויןען האט מען שטענדיג די מערסטע געליטען].

האט זיך געמאכט דעמאלטס אז א שיקסע וואס האט געארבעט ביי א איד איז נעלם געווארן, און ווי עס פארשטייט זיך האט מען געמאכט א בלוט-בלבול אויף די אידן אז מען האט איר גע'שחטן און אריין געלייגט די בלוט אין די מצות וכו', און ביים זיצונג מיטן צאר און אלע מיניסטארן, האט מען פארגעשלאגן א ביטערע גזירה: מען זאל ארויסווארפן אלע אידן חס ושלום, און וועם מען קען הרגענען וועט מען הרגענען, דער מְשומד וואס איז אויף געווען א מיניסטער איז דארט געווען, און ווען עס איז געקומען זיין רייע צוצושטימען צו די ביטערע גזירה, האט פאסירט א מורא'דיגע אינטערעסאנטע זאך, עס האט זיך פלוצלינג

ערוועקט אין אים דאס פינטעלע איד, און דארט ביים פארלאמענט פונעם צאר האט ער זיך אנגערופן און געזאגט: אלעס וואס איך האב געזאגט ביז יעצט אויף די אידן איז אמת, אבער נישט דאס! אידן לייגן נישט אריין קיין בלוט אין די מצות! ווייל זיי טארן נישט עסן קיין בלוט. און מען האט אנגענומען זיינע ווערטער ווייל מען האט אים געגלייבט, און גוט געוואוסט זיין שנאת ישראל, ממילא זענען די אידן ברויך השם געראטעוועט געווארן פון די ביטערע גזירה דורך אים.

און דורך די גרויסע זכות פון די מצוה, איז אריין אין אים א מורא דיגע הרהור תשובה, און ער האט געוואלט תשובה טוהן, פונדעסטוועגן האבן אידן זייער מורא געהאט פון אים, ווייל ער איז געווען א מסור און גערעדט כל דבר אסור אויף אידן, און קיינער האט נישט געוואלט האבן מיט אים קיין שייכות, און ער איז געקומען צום הייליגן אפטער רב זכותו יגן עלינו ער זאל אים ווייזן ווי אזוי תשובה צו טוהן, אבער דער הייליגער אפטער רב האט מורא געהאט אז ער גייט שוין דא מאכן עפעס א בלבול אויף אים, האט ער אים אנוועק געשיקט און אים געזאגט: איך בין שוין צו אלט, לאזט מיר אפ. האט ער געזאגט: ניין רבי, איך וויל תשובה טוהן! האט

דער הייליגער אפֿטער רב זכותו יגן עלינו גלייך אנגעהויבן צו טראכטן, ווער ווייסט צו ער וויל פון דעם אליין מאכן א בלבול, אז דער רבין האט מיר צוגערעדט איך זאל איבערלאזן יאשקע און צוריק ווערן א איד. האט ער אים שטענדיג אוועק געשטופט, ביז דער משומד האט אנגעהויבן זייער צו וויינען: רבי! איך וויל תשובה טוהן... און נישט אפגעלאזט, האט דער הייליגער אפֿטער רב אים געגעבן אפאר הנהגות ווי אזוי ער זאל זיך פירן, און ער האט געשריבן צו דעם רב וואו ער האט געוואוינט ער זאל אכטונג געבן אויף אים, און אים אויסלערנען וואס ער האט צו טוהן. און ער האט אונדאי תשובה געטוהן, ביז ער איז געווארן גאר א גרויסער בעל תשובה. זעהט מען פון דעם אפילו א משומד קען זיך אין אים אנצינדן די נקודת היהדות - דאס פינטעלע איד, און מען קען אים אויך צוריק ברענגען.

מען זעהט בלי עין הרע וויפיל מענטשן קומען ברוך השם ראש השנה קיין אומאן צום הייליגן רבינ'ס ציון בן ירבו, פונדעסטוועגן אז מען וועט נאכקוקען וויפיל מענטשן זענען געקומען ראש השנה צום הייליגן רבין מיט א סיום, וואס פאר הונדערט יאר צוריק האט מען געוואוסט אז מען קומט יעדעס

יאר צום רבין מיט א מתנה - א סיום, און מען זאגט פארן הייליגן רבין: רבי! צוליב אייך האב איך געענדיגט ד' חלקי שלחן ערוך [די מתנה האט כמעט יעדער איינער געברענגט], און דער זאגט: רבי! אין אייער זכות האב איך געענדיגט משניות, און דער האט געברענגט גאנץ ש"ס צום הייליגן רבין פאר א מתנה, און דער איין מסכתא וכו', און אזוי יעדער מיט זיין סיום לויט זיינע כחות, אבער ליידער צוליב די 'חסידים הנפולים' וואס מאכן דאס אנוועק און מאכן ליצנות דערפון, אז עס הייסט נישט געלערנט וכו' וכו', קען מען נאכקוקען וויפיל פראצענט מענטשן קומען צום הייליגן רבין ראש השנה מיט סיומים!! אזוי ווי דער הייליגער רבי אברהם דער זוהן פון רבי נחמן טולטשינער זכותו יגן עלינו שרייבט שוין אויך (פוכבי אור): רובם פפולם פון אנשי שלומנו אליין האבן אויך נישט קיין השגה אינעם רבין. דערפאר דארף מען זיך פון זיי די מערסטע היטן, און זיך נישט דערשרעקן פאר קיינעם, נאר זיין זייער שטארק מיט די התקרבות צום צדיק און פאלגן דעם הייליגן רבין בתמימות ובפשטות.

דער הייליגער רבי האט אמאל געזאגט מיט דעם לשון: איך קען נישט פארליידן די מיט די ברייטע ארבעל, וואס עס

גיסט זיך פון דארט ארויס כפירות און אפיקורסות. [די חסידים ווילן נישט גיין מיט קיין קנעפלעך אויף די העמד, גייען זיי מיט ברייטע ערמל,] ווייל אפילו ער קוקט אויס ווי א חסיד'ישער איד מיטן גאנצן געשטעל, אבער אויב גייט ער צו צו א בחור'ל - וואס ער האט זיך שוין גענומען אין די הענט אריין, און ער זיצט אין בית המדרש און זאגט פּרקים משניות און בלעטער גמרא מיט א חשק און פלייס - און ער זאגט אים: בחור'ל! דאס הייסט נישט געלערנט, איך בין שוין אן אלטער איד, איך ווייס וואס איך רעד! און דורכדעם רייסט ער אים אפ פון די הייליגע תורה, אנשטאט דער אלטער איד אליין זאל נתעורר ווערן ער זאל כאטש יעצט אנהייבן דורכצוגיין ששה סדרי משנה און ש"ס, פדי ער זאל דאס כאטש איינמאל דורכגיין אין זיין לעבן, צוברעכט ער נאך אן אנדערן אויף, איז דאס די ערגסטע זאך, וועגן דעם האט דער הייליגער רבי זיך אזוי שארף אויסגעדרוקט און געזאגט: חסיד שנפל גרוע ממשומד. ווייל אז מען פאלט אנוועק פון די הייליגע תורה רחמנא לצלן, ווערט די גאנצע אידישקייט אפגעשוואכט און פארפאלן, און מען פארלירט דעם שכל,

און מען הייבט אן נאכצומאכן די גוים מיט זייערע נארישקייטן רחמנא לצלן.

ד.

דאס זאגט דער הייליגער רבי: ווייל מען איז אויסגעמישט צווישן גוים, און מען זעהט אז דער גוי איז מצליח, פרוכירט מען זיי נאכצומאכן מיט זייער לבוש און שפראך, ביז מען ווערט אינגאנצן אפגעקילט פון די אמונה, און מען באקומט א גוי'אישן קאפ וואס דאס איז אונזער גלות, אבער אויב א מענטש האלט זיך שטארק מיט זיין אמונה אין באשעפער און ער קוקט נאר אויף די השגחה פון יעדע זאך, און ער האט גארנישט מיט א צווייטן, דעמאלטס אפילו ער איז אויסגעמישט צווישן גוים, קען ער זיך האלטן שטארק, און ער איז נישט אין גלות.

דערפאר אין מצרים וויבאלד די אידן האבן געהיטן די לבוש און דעם לשון זענען זיי אויסגעלייזט געווארן, כאטשיג זיי זענען געווען אויסגעמישט צווישן די נידריגסטע און געמיינסטע פאלק ווי די מצריים (תנא דבי אליהו פרשה ז; אבות דרבי נתן פרק כח).

ה.

זאגט דער הייליגער רבי: ווען א איד קוקט וואס וועט זיין ביים סוף, ווען עס וועט זיין די גאולה שְׁלָמָה, וואס דעמאלטס וועט אנטפלעקט ווערן פאר די גאנצע וועלט, אז נאר דער אייבערשטער אליין פירט די גאנצע וועלט, און יעדער וועט שפירן דעם אייבערשטן, קען ער אפילו יעצט שוין אריינעמען אין זיך די אמונה, אז אלעס איז נאר דער באשעפער, ווייל אין אמת'ן אריין איז אלעס נאר איין שטיק באשעפער, און וואס מען זעהט פאר די אויגן: דומם, צומח, חי, מדבר - ערד און שטיינער, פעלדער און ביימער, אלע באשעפענישן, אלע מענטשן, אלעס איז א לבוש פארן אייבערשטן, נאר א מענטש וועגן זיינע עבירות ווערט דאס פארשטעלט פון אים, און ער שפירט נישט דעם אייבערשטן, אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (ספר המדות, אות אמונה, סימן כב): הפשע של האדם מכניס כפירה באדם, די עבירות וואס א מענטש טוט, ברענגט אריין אין אים כפירות, ער זאל נישט שפירן דעם אייבערשטן. דערפאר לייגט מען אן יעדע זאך אין: טבע, מקרה, מזל, אבער באמת זענען אידן העכער די טבע.

ווייל איין האבן די כח פון תפלה, זיי קענען רעדן צום אייבערשטן יעדע זאך און אים בעטן וואס זיי ווילן, דערפאר קענען זיי טוישן די טבע, ווייל: תפלה משנה את הטבע, און אז א מענטש איז שטארק און ער רעדט צום באשעפער נאך און נאך, ער לאזט נישט אפ, אפילו ער שפירט נאכנישט דעם באשעפער, וועט ביים סוף אנוועק גיין פון אים די אלע פארשטעלענישן און הסתרות, און ער וועט שפירן אז ער איז מיטן באשעפער.

קומט אויס אז אויב מען האט די מתנה פון תפלה, זעהט מען מורא'דיגע נסים און מופתים, ווייל אלע נסים און מופתים איז מען ממשיך דורך תפלה, און דעמאלטס פירט זיך ביי אים אלעס מיט השגחה און נישט מיט טבע, וועגן דעם זאגן חז"ל (מגילה כו ע"א) ביי אלישע הנביא, אז אלע זיינע מופתים וואס ער האט געטוהן, איז נאר געווען אין די זכות פון תפלה, ער האט געבעטן דעם אייבערשטן. און דעם כח האט ער באקומען פון זיין רבין אליהו הנביא, אזוי ווי דער הייליגער רבי האט אמאל געזאגט (פוכבי אור, אנשי מוהר"ן, סימן כג): ווען איך בין געווען אין די מערה פון אליהו, האב איך מיר אויסגעמאלן, "אט דא איז געשטאנען אליהו הנביא און

געהאט התבודדות". ווען דער הייליגער רבי נתן האט דאס געהערט איז ער זייער נתעוורר געווארן און אויפגעפרישט געווארן, ווייל ער האט געטראכט צו זיך: אליהו הנביא איז דאך אויף געווען א מענטש דא אויף דער וועלט, און דורכן רעדן צום אייבערשטן האט ער זיך אזוי שטארק אויסגעארבעט ביז ער איז ארויף אין הימל לעבעדיגערהייט און ער איז געווארן א מלאך; און ער וועט אונז קומען מבישור זיין די גאולה.

ג.

וועגן דעם איז די מנהג ביי אונז שטענדיג צו זאגן די 'הפטורה' פון 'וערבה' (מלאכי ג), אין 'שבת הגדול', וואס מען זאגט דארט (שם, פסוק כג): הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, איך גיי ענק שיקן אליהו הנביא וואס ער וועט מבישור זיין די גאולה; ווייל פסח ביינאכט האפן מיר אז אליהו הנביא וועט אונז קומען מבישור זיין די גוטע בשורה אז עס וועט שוין זיין די גאולה און משיח קומט שוין, און מען גרייט ספעציעל אן א פינפטע כוס לכבוד אליהו הנביא, דערפאר זאגט מען שוין דעם פסוק שבת

הגדול, ווייל שבת ווערט שוין נתגלה די אלע ליכטיגקייטן
וואס וועט זיין א גאנצער וואך.

וועגן דעם ווערט די שבת אנגערופן 'שבת הגדול', וועגן
די גרויסע גס וואס איז דעמאלטס געשעהן, אז די אידן האבן
צוגעבינדן דעם שעפסל צום בעט, און די בכורים האבן
מלחמה געהאלטן מיט די מצריים און אויסגע'הרג'עט פון זיי
אן א שיעור; ווייל ווען מען בעהט דעם אייבערשטן און דער
אייבערשטער מאכט א גס, ווערט דאס אנגערופן 'גדול', אזוי
ווי דער פסוק זאגט (דברים ד, ז): **פִּי מִי גוֹי גְדוֹל אֲשֶׁר לֹא
אֱלֹקִים קִרְבִּים אֵלָיו פֶּהוּז"ה אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קְרָאנוּ אֵלָיו, וּוְאוּ אִיז
נֶאֱדָר דָּא אַזאַ 'גְרוֹיסע' פֿאַלק וואס האבן א גאט וואס הערט
אויס זייערע תפילות, אזוי ווי אונזער הייליגער באשעפער
וואס הערט שטענדיג אויס וואס מיר בעטן. אויך זאגט דער
פסוק ביי אלישע (מלכים-ב ח, ד): **סִפְּרָה נָא לִי אֵת כָּל הַגְּדֹלוֹת
אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹשֶׁע, דֵּערצײל מיר די אלע 'גְרוֹיסע' זאַכן וואס
אֱלֹשֶׁע האט געטוהן; און אֱלֹשֶׁע האט אלעס גע'פועל'ט מיט
תפלה, וואס ער האט באקומען א געדאפעלטן כח פון זיין
רבין אליהו הנביא.****

ז.

עס שטייט פון צדיקים א מורא'דיגן טעם פארנוואס מען האט צוגעבינדן דעם שעפסעלע דוקא צום בעט, נאר די מצריים זענען געווען מורא'דיג פארזינקען אין עקלדיגקייט און אין שמוץ, ממילא האבן די אידן געוואלט ווייזן אז דעם שעפסל וואס מען גייט מקריב זיין פארן קרבן פסח, איז צוגעבינדן צום בעט, און אידן האבן ברוך השם א ריינעם בעט, זיי היטן טהרת המשפחה, און מען געט אכטונג אויף טבילת עזרא, און מען פירט זיך בקדושה, פון דעם זענען די מצריים משוגע געווארן, ווייל דאס קען א גוי אויף קיין שום פאל נישט באווייזן.

וועגן דעם דארף מען זייער אכטונג געבן אויף טהרת המשפחה, אזוי ווי די גמרא פארציילט (שבת יג ע"א): א פרוי איז ארום געגאנגען צו אלע חכמים מיט א טענה: איר מאן האט געלערנט אזויפיל תורה און געטוהן אזויפיל מצות און ער איז געשטארבן אינגערהייט, פארנוואס איז זיך דאס אים געקומען? ! און קיינער האט איר נישט געהאט וואס צו ענטפערן, ביז אליהו הנביא איז איינמאל אנגעקומען צו איר, האט זי זיך צו אים אויף אויסגערעדט איר צרה מיט איר

טענה, האט איר אליהו הנביא פונקטליך אויסגעפרעגט, ביז עס איז ארויסגעקומען אז אין די שבועה נקיים האט ער זיך נישט אויפגעפירט ווי מען דארף וכו', האט ער זיך אנגערויפן: פרוף המקום שהרגו, געלויבט דער אייבערשטער אז ער האט אים גע'הרג'עט. זעהט מען ווי ווייט מען דארף זיך אכטונג געבן אויף די זאכן.

ח.

דער הייליגער רבי זאגט (שיחות הר"ן סימן פח): שבת הגדול איז דער טיש איבערגעדרייט; דאס הייסט, וויבאלד עס איז פאר פסח, געט יעדער אכטונג עס זאל זיך נישט דרייען קיין חמץ אין הויז, און מען עסט ערגעץ אנדערש ווי געווענליך, דערפאר דארף מען אין דעם שבת מער אכטונג געבן צו זיין פריילעך ווי יעדע שבת, כאטשיג יעדע שבת דארף מען זיין זייער פריילעך, אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (לקוטי מוהר"ן חלק ב, סימן יז): שבת דארף מען זיין מורא'דיג פרייליך און עסן די סעודות מיט א מורא'דיגע שמחה; אבער די שבת וויבאלד א מענטש קען שנעלער ווערן נערוועז, ווייל מען דארף עסן אין קאך אדער אין האל וכו', און עס איז צוזאמגעשטופט, אויך ווייל מען דארף אכטונג געבן אז די קינדער זאלן נישט

ארומלויפן מיט א שטיקל חלה וכו' וכו', ממילא דארף מען דעם שבת מער אכטונג געבן ווי א גאנץ יאר עס זאל נישט זיין קיין מחלוקת אין שטוב נאר זיין פריילעך און האבן געדולד, און מען קען זיך דאס לערנען פון די ווייב אז אפילו זי האט זיך אזוי געפלאגט און געמוטשעט די לעצטע פאר וואכן און נאכדעם טראגט א קינד ארום חמץ וכו', דאך דארף זי האבן געדולד, איז דאך אוודאי אז א מאן דארף האבן געדולד זיך נישט אויפצורעגן און אריינברענגען שמחה און שלום אין שטוב.

עס איז געקומען צו מיר א פרוי זיך אויסרעדן אז זי האט זיך אפגעמוטשעט אפאר וואכן און אליינס אויסגערייניגט די שטוב לכבוד פסח, זי האט נישט געהאט ווער עס זאל איר העלפן, נאכדעם איז זי געגאנגען איינקויפן און זי האט געבעטן איר מאן: געב אכטונג אויף די קינדער, זיי זאלן עסן נאר אינדרויסן נישט אינעווייניג, ווען זי איז צוריקגעקומען אהיים, זעהט זי ווי די קינדער זיצן מיט קוקיס אויפן בעט, [קען מען נישט צופלאצט ווערן?!] און זי האלט דאס מער נישט אויס, זי וויל זיך גטן פון אים. אזוי יעדעס יאר די צייט מאכט זיך אזאלעכע מעשיות, וואו מען דארף צוריק שטעלן

די שלום בית, אבער אז א מענטש האט שכל דארף מען נישט קומען צו דעם. דערפאר דארף מען זייער פרייליך זיין דעם שבת, און מאכן א גוטע הכנה אויף פסח, ווייל די גאנצע לעכטיגקייט פון פסח ברענגט מען שוין אראפ דעם שבת.

ט.

דער הייליגער רבי אהרן קארלינער זכותו יגן עלינו זאגט: וועגן דעם ווערט אנגערופן פסח ביינאכט: "די סדר נאכט", ווייל אזוי ווי מען פירט זיך אויף די נאכט פונעם סדר, אזוי וועט מען זיך אויפפירן א גאנץ יאר. ווייל פסח ביינאכט איז יעדער איד זוכה צו א מורא'דיגע ליכטיגקייט, וואס דאס איז אמונה, אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (לקוטי מוהר"ן חלק ב, סימן ה): דער עיקר איז 'אמונה', און א מענטש דארף זיך שטענדיג נאכזוכן ווי ער האלט אין אמונה; ווייל אז מען האט אמונה האט מען אלעס, און חלילה אז מען האט נישט קיין אמונה האט מען גארנישט, און אז מען האט אמונה האט מען תפלה און אז מען האט תפלה האט מען שוין די גאולה.

זאגט דער הייליגער רבי: עס איז דא מענטשן וואס זיי ליידן שווערע קרענק, ווייל עס פעלט זיי אין די אמונה; וואס

דאס גייט בעיקר ארויף אויף נערוון קרענק רחמנא לצלן, דאס וואס א מענטש איז נערוועז וכו', אבער אז מען האט אמונה האט מען א רפואה.

דערפאר פסח ביינאכט ווען מען עסט די מצה איז מען זוכה צו א מורא'דיגע אמונה אזוי ווי דער זהר הקדוש (תצנה קפג ע"ב) רופט אן די מצה: 'מִכְּלֵא דְמַהִימְנוּתָא', א מאכל פון אמונה; ווייל די מצה עסט מען ווייל דער באשעפער האט געהייסן דאס עסן, קומט אויס אז דאס עסן די מצה איז א מצוה און די ווילן פון באשעפער, ממילא עסט מען דעמאלטס 'אלקות' - בבכּוּל א שטיק באשעפער, דערפאר ברענגט יעדע בייס מצה אריין אמונה און א ריינקייט אינעם מענטש, אז נאכדעם שפירט מען שוין יעדע שבת אז דאס עסן איז א שטיק אלקות (עיינ לקוטי מוה"ר"ן חלק א, סימן נו). און אזוי גייט דאס נאך ווייטער ביז נאכדעם שפירט מען שוין דעם אייבערשטן שטענדיג ווען מען עסט, אפילו א גאנצע וואך, אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (לקוטי מוה"ר"ן חלק א, סימן סב): ווען א מענטש עסט ווערט א יחוד צווישן קודשא-בריך-הוא ושכינתיה, דער אייבערשטער ווערט געאיינציגט דא אויף דער וועלט אויף; ווייל איינמאל אז א מענטש טראכט אריין אז

אלעס וואס ער עסט איז כּבֿיכול די באשעפּער אליינס, שפּירט ער ביים עסן אַ מורא'דיגער נאַנטקייט צום אייבערשטן.

וועגן דעם אויף הייסט פּסח ביינאכט 'סדר', ווייל אין יעדע זאך וואס מען טוט, קען מען זאגן דערויף: פּ'שט, ר'מז, ד'רוש, ס'וד [פּרד"ס], אזוי ווי דער אר"י הקדוש זאגט (שער הגלגולים הקדמה יז): אין יעדן פּסוק איז דא זעקס הונדערט טויזנט פּשטים, זעקס הונדערט טויזנט רמזים, זעקס הונדערט טויזנט דרושים, און זעקס הונדערט טויזנט סודות. אבער פּסח ביינאכט איז נישט דא קיין פּ'שט, נאר אלעס איז פארקערט און אן קיין פּ'שט, ווייל די גאַנצע מצוה פון פּסח ביינאכט איז אריינצוברענגען אמונה אין די קינדער, און מען טוט דוקא אינטערעסאנטע זאכן כדי זיי זאלן פּרעגן שאלות און קשיות, אזוי ארום וועלן זיי נישט איינשלאפן, וועגן דעם הייסט עס סד"ר, און עס פעלט די 'פ' פון פּ'שט.

דאס זעלבע, יעדער איד צוליב זיינע עבירות דרייט ער זיך ארום רחמנא לצלן מיט קשיות אויפן אייבערשטן א גאנץ יאר, אבער פּסח ביינאכט קומט אראפ אזא מין לויטערע אמונה, אז מען קען אים פארענטפערן זיינע אלע קשיות און

ספקות, "מען איז אים מסביר אז עס איז דא זאכן וואס מען קען נישט פארשטיין, נאר דער דער עיקר איז אמונה".

דאס איז וואס מען זאגט דעם תירוץ פון 'עבדים היינו לפרעה במצרים', די אידן האבן אויף געליטן א שווערן גלות אין מצרים, און זיי וואלטן אויף געקענט האבן קשיות, דאך האבן זיי זיך דערהאלטן מיט אמונה, און זיך נישט אויסגעמישט מיט די גוים און נישט נאכגעגאנגען זייערע שמוציגע זאכן, און געהיטן טהרת המשפחה. אזוי אויף קומט אין יעדן איד אריין פסח ביינאכט אזא לויטערע אמונה אז עס פאלט אנוועק פון אים אלע קשיות, און ער האט תירוצים אויף אלעס.

וועגן דעם ווערט די מצה אויף אנגערויפן (זהר תצוה קפג ע"ב): מיכלא דאסוואתא - א עסן פון רפואה. ווייל אז מען האט די ריכטיגע אמונה, האט מען שוין ממילא א רפואה.

דער אייבערשטער זאל העלפן מען זאל זוכה זיין צו מקבל זיין דעם שבת מיט א געוואלדיגע שמחה, אן קיין קריגעריי, ווייל עצבות און מחלוקת דאס איז די חמץ, און דאס דארף מען אויסרייניגן און פארברענען, און אריינברענגען דעם פסח

לה

ווער איז דער קסיד ? !

וואס איז נאר אַמונה. און דער אייבערשטער זאל העלפן מען
זאל זוכה זיין סוף כל סוף אויסגעלייזט צו ווערן פון דעם
לאנגן גלות.

~ תם ונשלם שבח לאל בורא עולם ~